

Велике силе на Балкану

Др Петар Кнежевић

(Приказ књиге Јозефа Боданског *Офанзива на Балкан*)

Књига Јозефа Боданског *Офанзива на Балкан*,¹ с поднасловом „Могућност ширења рата као резултат иностране интервенције у Б и Х“, завређује пажњу не само субјеката политичког и војног живота него и шире југословенске јавности зато што садржи погледе признатог, стручног и компетентног страног научника о кризи у претходној Југославији и процену развоја будућих догађаја. Вредност те студије је и у томе што аутор аргументовано објашњава своје тврдње да је Клинтонова администрација сувише брзоплето донела одлуку о мешању у грађански рат у Босни и Херцеговини, не уважавајући релевантне историјске и геополитичке чионице и не информишући претходно о томе Конгрес и америчку јавност. Тешко је, међутим, каже аутор, доказати да су амерички интереси у Босни и на Балкану били толико угрожени да се једна судбоносна одлука, из које могу произићи далекосежне последице ширења рата не само на Балкану него и у Европи, доноси самовољно и на брзину. Трагајући за истином, аутор је открио да почеци кризе на просторима претходне Југославије не произилазе из говора и ставова председника Србије, Слободана Милошевића, на Газиместану (код Приштине, 28. јуна 1989. године), поводом 600-годишњице Косовске битке, како тврде неки на Западу, него из пораста национализма у Словенији и Хрватској после Титове смрти и сецесионистичке политике хрватског и словеначког руководства, која су подржавала албански сепаратизам на Косову, као и из тајне посете Фрање Туђмана Немачкој 1988. године, када је добио чврста уверавања Хелмута Кола да ће Немачка политички и материјално подржати Хрвате у борби за отцепљење и стварање самосталне државе.

Као и многи аналитичари на Западу, Бодански инсистира на поштовању права народа на самоопредељење и у томе види најповољнију формулу за праведно и трајно решење кризе на просторима претходне Југославије. Он сматра да је Клинтонова администрација некритички примала и користила информације масмедија, које су, у

¹ Оригинални назив књиге је: Yossef Bodansky, *Ofansive in the Balcans The Potential for a Wider War as a Result of Foreign Intervention in Bosnia and Herzegovina*, ISSA, новембар 1995.

ствари, биле лажне и лансиране из извора који су одржавали блиске везе с америчком обавештајном службом и одговорним људима у администрацији.

Садржај књиге обухвата четрнаест поглавља, односно питања на која Бодански даје аргументоване одговоре: Куда иде Балкан, Почеци кризе, Оквир за садржај, Промењена Европа, Локални корени кризе, Сарајевски начин (метод или још прецизније политика и стратегија муслиманског руководства), Аутсајдери (или, тачније, умешаност неевропских сила САД и Исламске Републике Ирана), Босански цихад, Манипулисање Вашингтона, Између Београда и Загреба, Офанзива у лето 1995. године, Између Москве и Бона, Шта је следеће и Да се не би заборавила претходна Југославија. Нема сумње, питања су веома актуелна, као и дискурс релевантних догађаја који су се одиграли. Иако је књига објављена уочи потписивања мировног споразума у Дејтону, ни мало није изгубила од актуелности и чини се да је њено консултовање неопходно у изучавању узрока, повода и карактера грађанског рата у Босни и Херцеговини.

Ко је Бодански

Јозеф Бодански није непознато име међу млађим америчким истраживачима, аналитичарима и публицистима који пишу о актуелним политичко-стратегијским темама и питањима. *Офанзива на Балкан* је четврта књига тог реномираног аутора, у издању Асоцијације за међународне стратегијске студије (*International Strategic Studies Association*) из Александрије, држава Вирџинија, САД, а пажњу јавности привукле су и његове три претходне књиге: *Циљ Америка, Терор и Криза у Кореји*.

Осамдесетих година Бодански је био виши саветник у Стејт департменту и Пентагону, као и шеф експертске групе америчког конгреса за истраживање тероризма и неконвенционалног ратовања. Члан је многих уређивачких одбора у часописима у којима се третирају питања спољне политике, одбране и безбедности, као што су: „Jane's Defence Weekly“, „Defence and Foreign Affairs Strategic Policy“, „Business Week“, и други. Актуелни је директор ISSA и заједно са председником те асоцијације Грегори Каплијем веома је позната и уважена личност у научним и политичким круговима у Сједињеним Америчким Државама.

Куда иде Балкан

У том поглављу Бодански без „увијања“ описује чињенице из којих произилази закључак да је Клинтонова администрација искористила „шокираност јавног мњења“ посредством ТВ-слика Си-ен-ена да за масакр невиног цивилног становништва на пијаци у Сарајеву, 28. августа 1995, поново оптужи Србе за „геноцид и гнусни акт тероризма“, што је послужило као предтекст за мешање САД у рат у Босни на страни

муслимана. При свему томе, каже Бодански, нису уважаване релевантне чињенице. Наиме, невероватно је да минобацачка мина 120 mm може да изазове приказане ефекте (37 мртвих и 85 рањених), тим пре што су и извештаји експертских група Унпрофора (официри из Велике Британије и Француске) указивали на то да карактеристике кратера и трагови на упаљачу и телу мине доказују да мина није испаљена са српских положаја. Међутим, виши амерички официр, чије име Бодански не наводи, игнорисао је налазе експерата и у Уједињене нације доставио извештај у којем се босански Срби оптужују за тај злочин.

Бодански наводи и мноштво других чињеница које указују да је реч о „самонаношењу“ губитака сопственом становништву („*selfinflicted terrorism*“), које је муслиманска страна и раније користила (Маркале, фебруара 1994), као и да је постојао извештај једног вишег официра, Руса у саставу Унпрофора, који је још 20. августа 1995. обавестио руководства САД, ОУН и Хрватске да муслимани припремају инцидент и да се страхује да то може послужити као повод авијацији НАТО-а за масовно бомбардовање положаја Војске Републике Српске. Да је реч о „прљавим пословима“, у које је била умешана и америчка обавештајна служба (CIA и DIA), као и тајна дипломатија, наведене су многе чињенице и учестали контакти између Сарајева и Вашингтона током августа 1995, укључујући и план Алије Изетбеговића од 12 тачака за разрешење кризе и подршка коју је та иницијатива добила од САД у познатим мисијама Ричарда Холбрука.

Стиче се утисак да је Клинтонова администрација желела повод да се укључи у рат у Б и Х на страни муслимана и да је одлуку донела веома брзо. Авијација НАТО-а (у којој је око 85 одсто авиона из састава РВ САД) отпочела је масовно бомбардовање положаја ВРС и цивилних циљева на само око Сарајева него и у рејонима Тузле, Херцеговине и Бањалуке, где није било угрожавања цивилног становништва, у тзв. зонама сигурности. Те активности авијације НАТО-а нису престајале иако су отпочели преговори у Женеви, тако да је евидентно да су Американци и НАТО пружали непосредну подршку офанзивним дејствима Армије Б и Х, снагама Хрватског вијећа обране и регуларним јединицама Хрватске војске, „радикално мењајући однос снага и дајући им крила“ у борби против Војске Републике Српске, нарочито у Западној Босни.

Бодански осуђује Клинтонову администрацију због „наседања“ информацијама масмедија и толерисања активности Ирана, који је тајно наоружавао босанске муслимане, сматрајући да је то некоректно према европским савезницима и ОУН, које су завеле ембарго на увоз НВО у бивше југословенске републике. Он сматра да је Иран осведочени непријатељ САД и земља која „извози тероризам“, заговарајући ширење „стратегije глобалног дихада“, према којој је Америка „велики сатана“ и циљ број један, те да „босански дихад“ треба да послужи као „одскочна даска“ за преношење тероризма у Западну Европу. Речју: Бодански рат у Босни види као потенцијалну опасност за ширење сукоба на Балкану, у Европи и шире, сматрајући да ће Америка на крају бити „највећи

губитник“ због непромишљеног мешања и ангажовања у рату у Босни и Херцеговини.

Почеци кризе

Описујући релевантне чињенице из историје јужнословенских народа, Бодански је показао завидно познавање и научну објективност у анализи догађаја. Кризу анализира од Косовске битке (низа бојева који су се догодили између 5. и 28. јуна 1389) и пораза српске војске од надмоћнијих Турака, наглашавајући да је Видовдан (28. јун) постао симбол српског отпора и да од тада српски народ непрекидно води борбу за независност и право на самоопредељење.

Бодански наводи чињенице које потврђују да нису у праву они који сматрају да је Милошевићев говор на Косову (28. јуна 1989) почетак кризе у СФРЈ, већ да је то еуфорија национализма у Словенији и Хрватској после Титове смрти и жеља њихових руководства за отцепљењем, као и подршка коју је Немачка пружила Хрватској, Словенији и Б и Х да остваре идеју сецесије. У том контексту, наводи интересе Немачке и германског народа на тим просторима из времена Аустроугарске Монархије и реваншизам из Првог и Другог светског рата. Трагично је, закључује Бодански, што су САД и Запад преокупирани погрешним аспектима кризе у претходној Југославији и што не виде да „Немачка гура и подстиче експлозију на Балкану због себичних интереса“. Праведно решење југословенске кризе, сматра он, могуће је ако се буде уважавало право на самоопредељење ради исправљања историјских неправди српском народу, које су биле повод за многе до сада вођене сукобе.

Промењена Европа

Констатујући промењену геополитичку ситуацију у Европи после уједињења Немачке, Бодански наводи да је стратегијска ситуација у претходној Југославији, почетком деведесетих година, подсећала да се ради о „прекретници века“. Пре осамдесет година Балкан је, каже он, био главно поприште европског и светског сукоба. Не сме се заборавити да је само „једна искра“ 1914. године била довољна да изазове експлозију коју је осетила цела Европа, тако да и најновији инцидент у Сарајеву (1995), или неки будући, могу изазвати рат ширих размера. Социјални, економски и политички притисци, каже Бодански, брзо се шире Европом, иако је „хладни рат“ окончан, те то може изазвати катаклизмичке ударе после неког непромишљеног инцидента у Босни или на Балкану. Услови и околности који постоје у Б и Х погодују избијању таквог инцидента, јер главни протагонисти балканске кризе нису више у могућности да контролишу ситуацију. Бодански оцењује да је актуелна ситуација на Балкану много опаснија од оне која је изазвала Први светски рат, јер су се у догађаје умешале и две неевропске силе – САД и Иран.

У последња четири века у Европи су биле доминантне три блоковске групације сила: 1) западне поморске нације, предвођене Великом Британијом и Француском, 2) индустријализовани центар Европе, предвођен Немачком, и 3) словенски исток, са доминантном позицијом Русије. До пре педесет година ти блокови су деловали у прилично флукутирајућем амбијенту Европе с позиција различитих политичких и економских интереса према блоку тзв. Трећег света, који је у то време претежно био у колонијалном односу према европским силама. У време „хладног рата“ блокови европских сила трансформисали су се у биполарне, тако да су прва два са САД образовала НАТО, који је био конфронтан бившем СССР-у и Варшавском уговору. Први блок и даље постоји, а други је формално расформиран или га је наследила Русија, с амбицијама које се заснивају на њеном традиционалном утицају и доминацији у одређеним регионима. Тај биполаризам био је нужан облик институционалног организовања да би се избегао нуклеарни рат. Али, почео је слабити почетком осамдесетих година, што је изазвало кризе у Европи, а чини се и поновно оживљавање интереса трију блоковских групација, које се јавно или прикривено испољава у политици и економији. Три наведена блока увек су имала своје интересе на Балкану, који је за њих значио „врата“ за продор на Исток. Понављање криза и ратова на Балкану, каже Бодански, увек је прожимала борба интереса великих европских сила за хегемонију и контролу Блиског истока. „Хладни рат“ није смањио и поништио борбу за интерес на Балкану, мада је те традиционалне тенденције држао замрзнуте скоро пола века. После његовог окончања, оне су се поново испоиле: Немачка тежи ка експанзији на Балкану, а Русија има жељу да се легитимизује као заступник словенских народа, мада објективно није у могућности да утиче на историјски развој догађаја на Балкану. Војна моћ европских сила није довољна, и зато оне траже помоћ САД и НАТО-а за разрешавање кризе у претходној Југославији. Бодански сматра да ће у будућности на Балкану све израженији бити појединачни интереси великих сила из Европске уније (Немачка, Велика Британија и Француска), с тим што је могуће и другачије груписање него до сада. Има показатеља о немачко-француском зближавању у области безбедности, одбране и војне сарадње, а не британско-француске, као у прошлости. У даљој перспективи ту су и традиционални руски интереси, могуће и италијански, и други.

Локални корени кризе

Бодански сматра да су два највећа народа претходне Југославије Срби и Хрвати, и да они у многим аспектима пресудно утичу на развој догађаја у региону. И један и други народ су годинама формирали своје националне особености, културу и историјско искуство. Под утицајем Немачке, каже Бодански, Хрвати и Словенци су постали католици и прихватили су „вестернизацију“ у друштвеном животу и култури. Су-

протно њима, Срби, Црногорци и Македонци развијали су се у тежим условима непријатељског турског режима, обликујући се под утицајем „оријенталне политичке културе“, те код њих доминира „традиционално национално понашање и религија православног хришћанства или сунитског ислама“. Тако, на пример, Бодански сматра да су православни Срби стоички подносили турске репресалије, те да су због тога склони да фаворизују централизовану и ауторитарну власт, верујући више у војна решења него у демократију. Према њему, Хрвати су супротност, јер су били тесно повезани с Аустроугарском Монархијом, уживајући већа демократска права. Они поседују искуство и знају да се и политичким путем могу остваривати национални циљеви, нарочито с ослоном на велике силе.

Анализирајући локалне узроке кризе, Бодански описује догађаје из Другог светског рата: агресију Немачке на Југославију и њено комадање; стварање „Независне Државе Хрватске“ и марионетског режима Анте Павелића, која је била чланица Хитлерове коалиције и имала снаге на Источном фронту; наводи податке и о муслиманским снагама у саставу Вермахта на Блиском истоку; описује жртве фашистичког терора у Јасеновцу, у којем су страдали Срби, Јевреји и Цигани; говори о карактеристикама грађанског рата између партизана и четника, позивајући се на писање Меклина и Добрице Ћосића, оживљавању хрватског национализма седамдесетих година и после Титове смрти, све до најновијих догађаја деведесетих година у Словенији и Хрватској, који су били изразито антисрпски, антијугословенски и против Југословенске народне армије.

Иако је сецесионизам отпочео у Словенији, Бодански сматра да су се Словенци залагали за некакву „слабију федерацију“ и већу самосталност, али да је Хрватска била за потпуно „радикалне“ циљеве и да није одустајала од отцепљења из Југославије. У томе је имала потпуну подршку Немачке, која је преко Хрватске подржавала и стварање самосталне Б и Х, притиском на ЕУ ради брзог међународног признавања, без обзира на то што се знало да то неизбежно води у рат. У том поглављу Бодански назначавача и немачко-руско зближавање и покушаје да се утицајем на Хрвате и Србе разреши криза евентуалном поделом Б и Х, о чему су наводно вођени разговори у Карађорђево између Милошевића и Туђмана, али су те планове осујетиле САД, које су стале иза Босне и Херцеговине. Тако су се и САД умешале у грађански рат у Босни на страни муслимана, заједно с Ираном, својим непомирљивим противником, што је, каже Бодански, заиста парадоксално.

Сарајевски метод

Ситуација у Б и Х, према Боданском, толико је сложена да није једноставно угасити жеље за наставком рата. Опасности су утолико веће што су у рат умешани САД и Иран, што су први за успостављање и очување мира, а други за наставак рата и преношење тероризма у Западну Европу. Детаљно је описана политика и стратегија Изетбего-

вића и генерала Расима Делића, које су биле добро осмишљене од самог почетка и које су доследно водиле ка остваривању циљева. Насупрот томе, критикује се политика и стратегија руководства са Пала, чији су циљеви били нејасно дефинисани и које је брзо препустило иницијативу противнику. Аутор наводи мишљење Чарлса Бојда, заменика начелника штаба америчке команде за Европу (до лета 1995), који је рекао да „босански Срби нису покушавали да освоје нове територије, него су држали само оно што је њихово или комуникације, иако су били изразито јачи и надмоћнији на почетку рата“. Наводи се и канадски генерал Луис Мекензи, који је од самог почетка указивао на циљеве политике Изетбеговића, која се своди на то да се Запад увуче у рат и да сачува целовитост Б и Х враћањем окупираних територија. Бодански наводи егзактне податке о јачини зараћених страна и рат у Б и Х дели на три фазе: од пролећа 1992. до почетка 1993. године, од пролећа 1993. до почетка 1994. године и од пролећа 1994. до 12. октобра 1995. године и потписивања споразума о прекиду ватре и верификацији тог споразума у Дејтону и Паризу. Веома систематизовано и логички су описани сви важнији догађаји и поступност у остваривању стратегијских циљева политичког и војног руководства у Сарајеву и, сасвим супротно, руководства са Пала, чија је моћ временом рапидно опадала, наводећи као узрок за то и санкције међународне заједнице.

Интереси неевропских сила на Балкану

Бодански не одобрава мешање неевропских сила у рат у Б и Х, јер сматра да се таквом политиком и све европске силе гурају у рат и нове, можда катаклизмичке опасности, које би се могле изродити у евентуални светски рат. Према њему, САД изигравају „младог и наивног ђина“, а у ствари су немоћне за улогу „светског полицајца“. Политику Клинтонове администрације оцењује као недоследну, сматрајући да се води „цик-цак“ и да лако „наседа“ информацијама масмедија и инцидентним ситуацијама на Балкану. Бодански каже да таква политика Америке нема подршку западних савезника и да се све теже постиже консензус у доношењу одлука у НАТО-у. Наводи и изјаву генерала Мајкла Роуза у јесен 1994, који је тврдио да Европа није опредељена да оствари победу за режим у Сарајеву.

Рат у Б и Х помаже и исламистички блок земаља, које предводи Иран. Према политици и стратегији Ирана, рат у Босни се оцењује „као мала фаза“, која ће подстаћи глобални цихад против хришћанско-јудејске и западне цивилизације. С обзиром на то да је Изетбеговићев режим „екстремно исламистички“ и под утицајем Техерана, не би требало, каже Бодански, имати дилеме да ли је он преузео обавезе за ширење цихада у Европи, где је ислам заустављен још у 17. веку. Глобална стратегија цихада, сматра он, превазилази могућност изазивања рата у Европи и зато је симптоматично што се ислам појављује и као оштрица ножа тзв. трансацијске осовине, која испољава снажан антиамериканизам. У тој осовини Бодански, у некој будућности, види блок

сила који ће деловати од Пацифика, са Кином, Ираном и Русијом, које могу угрожавати америчке интересе и на Пацифику и у Европи.

Босански цихад

То је веома интересно поглавље, у којем аутор анализира умешаност екстремног исламизма у рат у Б и Х, детаљно описујући улогу Оружаног исламског покрета (АИМ) и његових центара у Техерану и Карачију. Први је одговоран за подршку и помоћ муслиманима у Босни, а други муслиманима у Албанији и на Косову. Ти центри имају своје испоставе на терену. Њихова испостава је у Сарајеву, у мају 1995, формирала батаљон „муџахедина“ у саставу 3. корпуса тзв. Армије Б и Х, као и Центар за прихват исламских добровољаца. При том Центру је формиран и „Деташман самоубица“, у којем, поред исламиста из иностранства, углавном ветерана из Авганистанског рата, има и десетак Бошњака који су обуку завршили у иностранству.

Значајна је и пропагандна делатност коју координира Национални исламистички фронт из Картума (Судан), као и пропагандна документа која је издала и објавила Исламска религиозна конференција, познатија под називом „Фетва“, која налаже исламистима непомирљиву борбу са немуслиманима и муслиманима отпадницима који признају секуларну власт и државу која се не заснива на исламском фундаментализму (на Курану и шеријатском закону). За исте циљеве се користе и тзв. Катибов декрет и Исламска декларација, коју је написао Алија Изетбеговић 1970. године. Закључак је да се „босански цихад“ користи као „одскочна даска“ за преношење утицаја и тероризма из Босне у западноевропске земље.

Да ли је Вашингтон изманипулисан

Одговарајући на то питање, Бодански каже да је руководство у Сарајеву знало да у Европи нема симпатија за његову намеру да створи исламску државу, и да се зато од почетка оријентисало према САД и ОУН, а у Европи се трудило само да изазове сажаљење због страдања цивила, жена, деце и стараца. У том контексту је и развијало пропаганду преко масмедија. Од почетка је имало само подршку од исламских земаља и Немачке у разбијању претходне Југославије. Пошто су сви напори усмерени на задобијање симпатија у САД, нису до сада дозволили да екстремни исламисти испољавају утицај према Западној Европи. Подршка Америке је добијена због америчких интереса на Средњем истоку, где је Саудијска Арабија значајан амерички партнер, као и преко Турске, која има значајну улогу у НАТО-у као регионална сила.

После формирања муслиманско-хрватске федерације Америка је *de facto* постала „сила заштитница Б и Х“. Њен план о подели Б и Х на два ентитета, у односу 51 према 49 одсто, усвојен је као коначан и у Дејтонском споразуму. Према мишљењу Боданског, Вашингтон је изманипулисан инцидентном ситуацијом у Сарајеву 28. августа 1995,

када се Америка умешала у рат у Босни и отворено стала на страну муслимана.

Офанзива у лето 1995. године

Лето 1995. године, према Боданском, било је прекретница у рату у Б и Х, који је био оптерећен могућностима за ескалацију, нарочито када су претње Бањалуци све отвореније испољавали не само босански муслимани него и регуларне јединице Војске Хрватске. У то време постојала је велика опасност од мешања ВЈ, али се све добро завршило захваљујући, како каже Бодански, реал-политици Београда и успешним преговорима који су вођени у Женеви и, касније, верификовани у Дејтону и Паризу. За успех муслиманско-хрватских снага заслуге припадају и авијацији НАТО-а, која је масовно бомбардовала положаје Војске Републике Српске.

Између Москве и Бона

Бодански сматра да је ситуацију у Б и Х и на Балкану немогуће разумети ако се не познају дугорочни интереси руске и немачке политике, тврдећи да будућност Југославије у рукама држе Бон и Москва, који су и у историји имали пресудну улогу у региону. Немачка је, после уједињења, захваљујући економској моћи, брзо постала доминантна сила у Европи, али и нови вид опасности због оживљавања свог шовинизма. Елита „нове“ као и оне „старе“ Немачке заговара ширење на Исток (*Drang nach Osten*). Пошто је разочарана сном о уједињеној Европи, њену дугорочну политичку активност карактерисаће редефинисана „источна политика“. Елита „старе“ Немачке тежила је, каже Бодански, углавном економском комформизму и ограничавању утицаја САД и Јапана, док „нова елита“ не воли САД и отворено изражава незадовољство према западним политичким и економским идеалима. Идеологија „младе немачке елите“ креће се, према мишљењу Боданског, од „екстремно леве“, укључујући и покрет „зелених“, до крајње десне оријентације, која обухвата и странке за оживљавање неофашизма. Млади Немци, каже Бодански, све више „гутају“ и реafirмишу идеје Ернеста Ничеа, уважавајући његов лајтмотив још из 1930. године, када је писао да се Немачка може опоравити само ако је „погура азијски део Русије и Европа“. Чини се да у тој оријентацији Бодански и види „велику стратегију Немачке“, и антиципира немачко-руско савезништво у некој догледној будућности на штету Сједињених Америчких Држава. Бодански указује и на могуће повезивање Техерана и Москве, које је отпочело у мају 1995. и стварање некаквог „евро-азијског блока“ такође на штету Сједињених Држава.

Шта је следеће

Одговарајући на то питање Бодански наводи песимистичке слутње о могућем ескалирању рата на Балкану у светски рат апокалиптичких

размера. До тога би могло доћи, каже он, ако се у рат директно увуку Русија, Немачка и Иран, као предводник дела исламског света, и САД, због наглог реаговања на ситуацију „великог стратегијског ризика“. Међутим, заокупљена економским тешкоћама и обновом национализма, Русија није у могућности да помогне Србима да се супротставе НАТО-у, САД и исламистима, и тешко је поверовати, каже Бодански, да би се ангажовала против Хрватске као словенске земље. Он тврди да Хрвате забрињава нарастање милитантног ислама у Б и Х чак више него јачање Срба, и зато, преко својих савезника у Европи, посебно Немачке, покушавају да то осујете. С друге стране, Немачка страхује од америчке хегемоније на Балкану и интереса које Американци показују у Б и Х, Албанији, Македонији и Украјини...

Бодански процењује и верује да ће Немачка ипак пронаћи рационално решење, да ће у интересу сопствене економије, заједно са Русијом, успоставити стање које ће ублажити антагонизме између Србије и Хрватске и избећи опасне претње рата. Уколико сукоби на простору претходне Југославије наставе да тињају, најнеповољнији ратни сценарио, каже Бодански, водио би директно у рат светских размера, с катаклизмичким последицама. Да би се то избегло Запад мора прихватити САД као предводника у тражењу трајног мира на просторима претходне Југославије, или ће, у противном, „рат ући у домове свих земаља и срце Европе“. Европа мора страховати, сматра Бодански, и од исламског тероризма, који би могле да прихвате исламске емигрантске заједнице у западноевропским државама као „реванш за Босну“. Постоје и други видови отпора исламиста у западноевропским земљама, слично ономе што је палестинска „интифада“ организовала на окупираним територијама израелске армије. Нарастање исламског тероризма могло би приморати Велику Британију и Француску да пошаљу своје трупе на Блиски и Средњи исток, што би изазвало неслагање Немачке и Русије и прерастање европског рата у светски сукоб, у којем би САД постале непријатељ свакоме.

Чини се да баш у том поглављу Бодански и није најубедљивији, нарочито када је реч о опредељењу великих сила за будућа савезништва ради остваривања сопствених интереса. Јер, тешко је поверовати да би се интереси Немачке тако брзо могли одвојити од интереса Сједињених Америчких Држава. Чини се да је он у својим перцепцијама и проценама сувише оптерећен сазнањима из прошлог времена, односно да носи бремене немачког нацизма и идеологије коју је заговарао Ниче. У сваком случају, књига Боданског *Офанзива на Балкан* завређује пажњу и ваља је помно анализирати с аспеката које је понудио аутор, али и с аспекта других сазнања универзалног и појединачног значаја, да би се схватило шта се све то догађало на просторима претходне Југославије, које су опасности још остале као изворишта кризе и шта ваља чинити да би се остварио трајан мир као услов за опстанак, обнову и просперитетан развој свих југословенских народа и држава.